

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. vasario 18 d.
(OR. en)

6308/21

WTO 31
SERVICES 3
FDI 2
COMER 16
DEVGEN 27
RELEX 115
COMPET 114
AGRI 69
ENV 85
DIGIT 24

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo: Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo
direktorė Martine DEPREZ

gavimo data: 2021 m. vasario 18 d.

kam: Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe
TRANHOLMUI-MIKKELSENI

Komisijos dok. Nr.: COM(2021) 66 final

Dalykas: KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR
REGIONŲ KOMITETUI „Prekybos politikos peržiūra. **Atvira, tviri ir
ryžtinga prekybos politika**“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2021) 66 final.

Priedama: COM(2021) 66 final

Briuselis, 2021 02 18
COM(2021) 66 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Prekybos politikos peržiūra. Atvira, tviri ir ryžtinga prekybos politika

Prekybos politikos peržiūra

Atvira, tvari ir ryžtinga prekybos politika

1. EUROPOS PREKYBOS POLITIKA EKONOMINĖS TRANSFORMACIJOS IR GEOPOLITINIO NESTABILUMO LAIKAIS. PASIRENGIMAS 2030 M.

Prekyba yra viena iš galingiausių ES priemonių. Tai pagrindinis Europos ekonominio klestėjimo ir konkurencingumo veiksnys, prisidedantis prie aktyvios vidaus rinkos ir ryžtingų išorės veiksmų. ES prekybos režimas yra atviras, todėl ji yra didžiausia pasaulio prekiautoja žemės ūkio ir pagamintomis prekėmis bei paslaugomis ir yra pirmoje vietoje pagal pritraukiamas tarptautines užsienio ir išorės investicijas. Dėl bendros prekybos politikos ES pasaulyje laikosi bendros pozicijos. Tai unikalus svirtas.

Atsižvelgiant į naujus vidinius ir išorinius iššūkius ir visų pirma į naują, tvaresnę augimo modelį, nustatytą Europos žaliojo kurso komunikate ir Europos skaitmeninėje strategijoje, ES reikalinga nauja prekybos politikos strategija, kuri padėtų įgyvendinti jos vidaus ir išorės politikos tikslus bei skatintų didesnę tvarumą, įgyvendinant jos įsipareigojimus visapusiškai įgyvendinti JT darnaus vystymosi tikslus. Gaivinant ekonomiką po COVID-19 pandemijos ir vykdant ekonomikos žaliąją ir skaitmeninę transformaciją, taip pat kuriant atsparesnę Europą pasaulyje, turi būti išnaudotos visos prekybos politikos galimybės.

Kad būtų priimti teisingi politiniai sprendimai rengiant 2030 m. aplinkybes atitinkančią prekybos politiką, būtina atsižvelgti į naujausius politinius, ekonominius, technologinius, aplinkosauginius ir socialinius pokyčius bei jų nulemtas naujas tendencijas¹.

2017–2019 m. nustatyti apribojimai jau turėjo poveikį didesnei prekybos vertei nei 2009–2016 m. laikotarpiu nustatyti apribojimai ir, TVF nuomone, įtampa prekybos santykiuose vis dar kelia didelę grėsmę pasaulio ekonomikai itin didelio pažeidžiamumo laikotarpiu.

TVF Strategijos, politikos ir peržiūros departamentas (2020), Pokyčiai pasaulio prekybos politikoje: gilėjantis konfliktas gali apsunkinti atsigavimą, 2020 m. spalio 1 d.

Dėl politinės ir geoekonominės įtamos **pasaulyje** vis daugiau **neapibrėžtumo**. Tarptautinį bendradarbiavimą ir daugiašalį valdymą vis dažniau keičia **vienašališki veiksmai**, todėl sutrikdomas daugiašalių institucijų darbas arba jos apeinamos. Šias tendencijas lemia tam tikri pokyčiai.

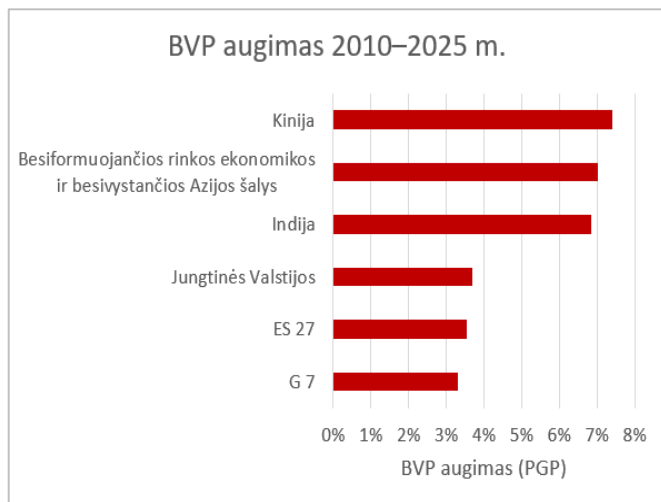
Pirma, **globalizacija, technologiniai pokyčiai** ir besikuriančios pasaulinės vertės grandinės turėjo nevienodą poveikį ekonomikai ir visuomenei. Viena vertus, dėl jų itin išaugo efektyvumas, paskatinęs tvarų, prekyba grįstą ekonomikos augimą daugelyje

pasaulio šalių. Tai padėjo milijonams žmonių išbristi iš skurdo. Kita vertus, šie pokyčiai kartais lėmė didelį neigiamą poveikį, dėl kurio didėjo atskirtis ir dalis žmonių ir bendruomenių liko nuošalyje. Planuotos pereinamojo laikotarpio prisitaikymo sąnaudos kartais tapo nepataisoma žala gyvenimo kokybės, įsidarbinimo galimybių ar darbo užmokesčio ir kitų darbo sąlygų požiūriu. Dažnai manoma, kad vyriausybės nedėjo pakankamai pastangų prisitaikyti prie **ekonominių koregavimų** ir švelninti jų neigiamus

¹ Komisijos 2020 m. strateginio prognozavimo ataskaitoje analizuojamas COVID-19 pandemijos poveikis kai kurių susijusių didžiųjų tendencijų dinamikai, COM(2020) 493 *final*. 2021 m. Komisijos strateginio prognozavimo ataskaitoje daugiausia dėmesio bus skiriama atviram strateginiam savarankiškumui.

padarinius². Dėl to pasigirdo raginimų mažinti globalizaciją ir daugėjo nacionaliniais interesais ir izoliacija grindžiamų nuomonių.

Antra, dėl sparčiai **iškilusios Kinijos**, neslepiančios pasaulinių užmojų ir besilaikančios išskirtinio valstybės kapitalizmo modelio, iš esmės pasikeitė pasaulio ekonomikos ir politinė santvarka. Dėl to kyla vis daugiau iššūkių įsitvirtinusiai pasaulio ekonomikos valdymo sistemai ir daromas poveikis Europos bendrovių galimybei pasaulyje ir savo šalyje konkuruoti vienodomis sąlygomis³.

Šaltinis: TVF pasaulio ekonomikos perspektyvos.

išmetamą ŠESD kiekį sumažinti bent 55 proc., taip pat saugoti, išsaugoti ir stiprinti ES gamtinį kapitalą. Tai bus mūsų konkurencingumo varomoji jėga ir mūsų **ekonomikos laipsniško, tačiau esminio pertvarkymo veiksnys**, ir darys didelį poveikį mūsų prekybos pobūdžiui.

Pereinant prie žaliosios ekonomikos kartu turi būti užtikrinta socialinė lygybė. Pasaulio tiekimo grandinėse daugelyje pasaulio šalių vis dar juntamas didelis **deramo darbo deficitas**⁴, pradedant šurkščiais asociacijų laisvės pažeidimais ir baigiant prastomis darbo sąlygomis⁵. Iš darbuotojų atėmus jų pagrindines teises blogėja socialinės sąlygos visame pasaulyje ir žmonės vis dažniau nusivilia globalizacija ir atvira prekyba.

Ketvirta, **skaitmeninė transformacija** yra dar viena svarbi darnaus vystymosi varomoji jėga, taip pat konkurencijos ir netinkamo daugiašalio valdymo erdvė. Pereinant prie skaitmeninio dešimtmečio, Europos skaitmeninės transformacijos rėmimas yra tiek vidaus, tiek išorės

Trečia, atsižvelgiant į spartėjančią **klimato kaitą**, nykstančią biologinę įvairovę ir blogėjančią aplinkos būklę, taip pat į realius šių reiškinių sukeltų sunkių padarinių pavyzdžius, pripažinta, kad perėjimas prie žaliosios ekonomikos yra esminis mūsų laikų tikslas.

Europos žaliasis kursas yra nauja ES augimo strategija, kuri padeda pritaikyti mūsų ekonominę politiką, kad ji geriau atitiktų 21-ojo amžiaus iššūkius. Jos svarbiausias tikslas – iki 2050 m. pereiti prie neutralaus poveikio klimatui, aplinkos atžvilgiu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios ir atsparios ekonomikos, kurios tikslas – iki 2030 m.

² ES lygmeniu Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo tikslas – prisidėti prie tokių prisitaikymo išlaidų padengimo. Plg. 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1309/2013 dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo (2014–2020 m.), kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1927/2006. Priimamas naujas reglamentas, pagal kurį Fondas gali toliau remti veiklos netekusius darbuotojus ir savarankiškai dirbančius asmenis.

³ Šis iššūkis ypač pastebimas energijai imlių pramonės šakų, visų pirma plieno sektoriaus, srityje, kur reikia pasaulinio masto sprendimų siekiant panaikinti didžiulius skirtumus pasaulio rinkoje, neigiamai veikiančius Europos įmones ir kenkiančius sėkmingam šios ekosistemos perėjimui prie žaliosios ekonomikos.

⁴ Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) duomenimis apie 25 mln. žmonių vis dar dirba priverstinį darbą, 152 mln. yra vaikų darbo aukos, o 2,78 mln. darbuotojų visame pasaulyje kasmet miršta dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų. Šaltiniai: „Šiuolaikinės vergijos visuotinis vertinimas: priverstinis darbas ir priverstinės santuokos“, TDO (2017 m.); „Vaikų darbo visuotinis vertinimas“, TDO (2017 m.) ir TDO interneto svetainė.

⁵ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Deramo darbo skatinimas pasaulyje“, SWD(2020) 235 *final*.

politikos, įskaitant prekybos politiką ir priemones, prioritetas. Taip pat **toliau keisis prekybos pobūdis**. Ji vis labiau bus grindžiama inovacijomis, sustiprintos intelektinės nuosavybės (IN) apsauga, vis didės prekybos paslaugomis vaidmuo, palyginti su prekyba prekėmis⁶. Paslaugos ne tik tiesiogiai suteikia naudos vertės grandinei (finansinės paslaugos, telekomunikacijos, IT, transportas ir logistika), bet, – ir tai dažnai būna dar svarbiau, – jos suteikia naudos todėl, kad yra įtraukiamos į produktų gamybą. Dėl paslaugų plėtros ekonomikoje ir skaitmeninių technologijų išpopuliarėjimo sukurtos gerai apmokamos ir aukštos kokybės darbo vietos bei paskatintas ekonomikos augimas.

COVID-19 pandemija paspartino šiuos pokyčius ir paskatino atkreipti į juos dėmesį, tačiau sukėlė ir tam tikrų sunkumų. Ji parodė, kad ekonomikos yra tarpusavyje susijusios, jos grindžiamos stabiliomis ir nuspėjamosiomis tarptautinėmis taisyklėmis ir atspariais transporto kanalais. Ji atskleidė, kad pasaulinis bendradarbiavimas ir pasitikėjimas gali žlugti. Dėl jos taip pat kilo klausimų, ar teisingai derinamos politikos priemonės, susijusios su vidaus ir išorės tiekimo išteklių įvairinimu ir strateginių gamybos pajėgumų ir rezervų kaupimu. Ji taip pat parodė, kad krizės sąlygomis svarbu plėsti sveikatos priežiūros produktų gamybą ir kad reikia bendradarbiauti siekiant užtikrinti lygias galimybes labiau pažeidžiamiems gyventojams. Be to, jai kilus labai padidėjo valdžios parama ekonomikai ir kišimasis į ją – to reikia siekiant išgelbėti mokias bendroves ir apsaugoti darbo vietas, tačiau tai nėra tvarus sprendimas ilguoju laikotarpiu ir dėl to gali kilti įtampa.

Galiausiai reikia atsižvelgti į ekonomines perspektyvas pasauliniu mastu. ES išliks pasaulinė ekonomikos jėga ir lydere tvaraus augimo srityje. Naujausios ilgalaikės EBPO prognozės rodo, kad per artimiausią dešimtmetį realusis BVP euro zonoje kasmet augs 1,4 proc. (bendras metinio augimo koeficientas)⁷. Vis dėlto šias augimo prognozes pablogins pokyčiai kituose regionuose ir Europos santykinė pozicija tarptautinėje ekonomikoje pasikeis. Manoma, kad jau 2024 m. 85 proc. pasaulio BVP augimo sudarys jo augimas ne ES. Nuolatinis Kinijos augimas per artimiausią dešimtmetį darys didelį poveikį pasaulio ekonomikos pokyčiams – EBPO prognozuoja, kad Kinijos BVP kasmet augs po 4,7 proc.

Siekiant įgyvendinti Stipresnės Europos pasaulyje politinius užmojus ES prekybos politikoje reikia atsižvelgti į šiuos pasaulinius pokyčius ir iššūkius⁸. Kaip matyti iš valstybių narių diskusijų, Europos Parlamento priimtos rezoliucijos⁹ ir per viešas konsultacijas¹⁰ pateiktų nuomonių, joje taip pat turėtų būti atsižvelgta į suinteresuotųjų subjektų lūkesčius.

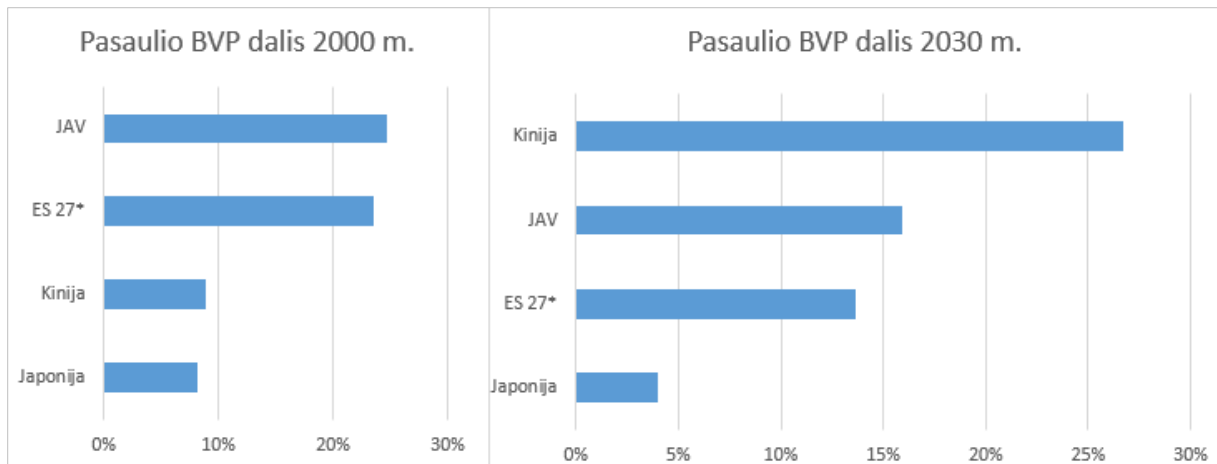
⁶2016 m. 80 proc. ES importo ir 82 proc. ES eksporto, vertinant prekes ir paslaugas kartu, vykdytas intensyvaus naudojimosi IN sektoriuose. „Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai ir ekonominės veiklos rezultatai Europos Sąjungoje“, Sektoriaus lygio analizės ataskaita, bendras EPT/EUIPO tyrimas, 3-as leidimas, 2019 m. rugsėjo mėn.

⁷EBPO (2020), Realiojo BVP ilgalaikės prognozės (rodiklis).

⁸Kitos kadencijos Europos Komisijos (2019–2024 m.) politinės gairės.

⁹Europos Parlamento rezoliucija dėl ES prekybos politikos peržiūros (2020/2761(RSP)).

¹⁰https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=dlvr.it&utm_

Šaltinis: EBPO realiojo BVP ilgalaikės prognozės.

2. PREKYBOS POLITIKA, KURIA REMIAMAS ES ATVIRAS STRATEGINIS SAVARANKIŠKUMAS

2.1. Atviras strateginis savarankiškumas

Siekiant stipresnės ir atsparesnės ES reikia bendrų **vidaus ir išorės veiksmų** įvairiose politikos srityse, derinant ir naudojant visas prekybos priemones ES interesams ir politikos tikslams remti. Tam reikia išnaudoti savo pranašumus ir bendradarbiauti su partneriais. „Atviras strateginis savarankiškumas“ atitinka šį poreikį.

Atviras strateginis savarankiškumas¹¹ aiškiai rodo, kad imdamasi lyderės vaidmens ir priisiimdama išipareigojimus, atitinkančius jos strateginius interesus ir vertybes, ES geba savarankiškai priimti sprendimus ir formuoti ją supantį pasaulį. Jis atspindi esminį ES įsitikinimą, kad sprendžiant šiandienos problemas reikia daugiau, o ne mažiau pasaulinio bendradarbiavimo. Jis taip pat reiškia, kad ES ir toliau išnaudos tarptautines galimybes, tačiau kartu ryžtingai gins savo interesus, saugos ES ekonomiką nuo nesąžiningos prekybos praktikos ir užtikrins vienodas sąlygas. Galiausiai jis reiškia, kad reikia remti vidaus politikos priemones, kad būtų stiprinama ES ekonomika ir prisidedama prie ES, kaip pasaulinės lyderės, vaidmens įtvirtinimo, siekiant sukurti pasaulio prekybos valdymo sistemą, grindžiamą reformuotomis taisyklėmis.

Atviras strateginis savarankiškumas – tai politinis pasirinkimas, tačiau taip pat sprendimų priėmėjų požiūris. Jis grindžiamas **atvirumo** svarba, atsižvelgiant į ES išipareigojimą dėl atviros ir sąžiningos prekybos su gerai veikiančiomis, diversifikuotomis ir tvariomis pasaulinėmis vertės grandinėmis. Jis apima:

- **atsparumą ir konkurencingumą**, kad būtų stiprinama ES ekonomika;
- **tvarumą ir sąžiningumą**, kurie rodo, kad būtini atsakingi ir sąžiningi ES veiksmai;

¹¹ „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“, COM(2020) 456 final.

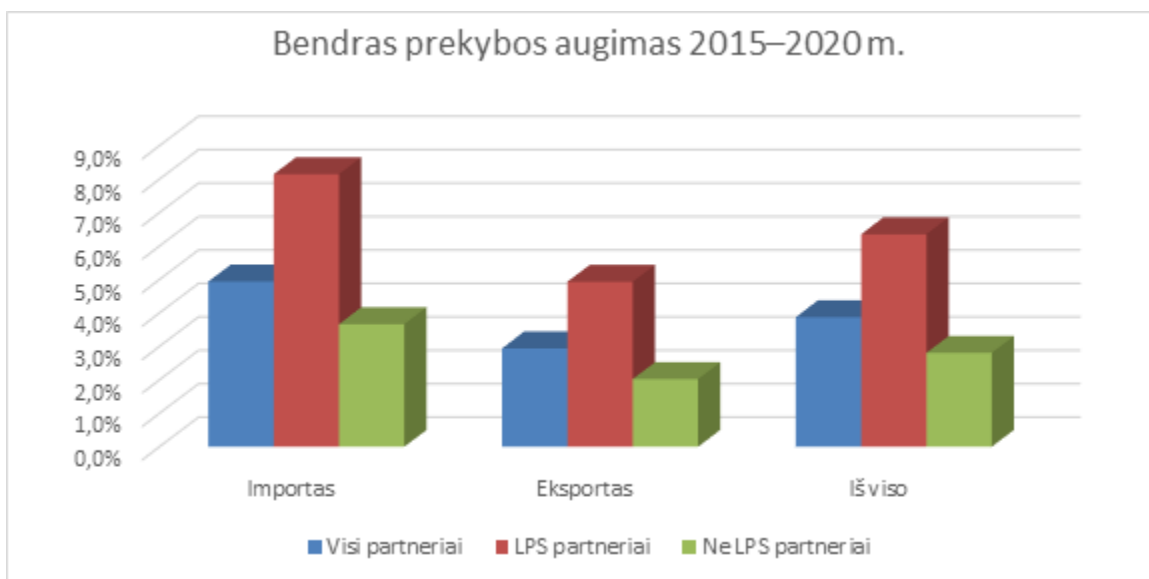
- **ryžtingumą ir taisyklėmis grindžiamą bendradarbiavimą**, siekiant pabrėžti, kad ES pirmenybę teikia tarptautiniam bendradarbiavimui ir dialogui, tačiau taip pat parodyti, kad ji pasirengusi kovoti su nesąžiningais veiksmais ir prireikus naudotis autonominėmis priemonėmis siekiant savo tikslų.

2.2. Atvirumas ir bendradarbiavimas kaip strateginis sprendimas

2019 m. ES eksportavo prekių ir paslaugų daugiau kaip už 3,1 trln. EUR, o prekių ir paslaugų importas siekė 2,8 trln. EUR. Remiantis subendrintu vertinimu pagal šiuos rodiklius ES vaidmuo yra reikšmingiausias pasaulinės

ES grindžiama atvirumu vidaus ir išorės politikoje. Ji yra didžiausia prekių ir paslaugų eksportuotoja ir importuotoja pasaulyje. Lyginant prekybos dalį ekonomikoje iš didžiųjų ekonomikų ši dalis didžiausia yra ES. ES eksporto išlaikomų darbo vietų nuo 20 mln. 2000 m. padaugėjo iki 35 mln.¹² ES ekonomikai taip pat svarbus importas, taip apsirūpinama esminėmis žaliavomis ir kitais medžiagų ištekliais. 60 proc. ES importo faktiškai naudojama ES prekėms gaminti ir dėl atviresnės ES importo politikos, taikomos nuo 1995 m., jos pajamos

padidėjo maždaug 550 mlrd. EUR. ES taip pat yra viena pagrindinių eksporto iš mažas pajamas gaunančių šalių – visų pirma Afrikos ir ES kaimyninių šalių – krypčių, todėl padeda skatinti vystymąsi ir ekonomikos augimą pasauliniu mastu. Kaip ir po paskutinės ekonominės ir finansų krizės prekyba bus itin svarbi skatinant žaliąją ES ekonomikos atsigavimą po COVID-19 sukulto ekonomikos nuosmukio.

Šaltinis: Eurostato COMEXT duomenų bazė.

Tam, kad ES galėtų didinti savo įvairių ekonomikos sektorių atsparumą ir gerinti jų konkurencingumą, turime užtikrinti atvirą ir neribojamą patekimą į tarptautines rinkas, įskaitant patekimą į naujas rinkas ir atvirus prekybos srautus, siekiant naudoti mūsų pramonės

¹²Prekybos GD vidaus skaičiavimai, pagrįsti Arto, I., Rueda-Cantuche, J.M., Cazarro, I., Amores, A.F., Dietzenbacher, E. Kutlina-Dimitrova, Z. ir Román, M. V., „ES eksportas į pasaulį. Poveikis užimtumui“, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, (2018 m.), ISBN 978-92-79-93283-0, doi:10.2760/700435, JRC113071. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf

sektoriams, darbuotojams ir piliečiams. ES pramonės ekosistemos, apimančios visus vertės grandinės dalyvius, pradedant ūkininkais bei gamintojais ir baigiant paslaugų teikėjais, taip pat pradedant pasaulinėmis tarptautinėmis bendrovėmis ir baigiant mažosiomis ir vidutinėmis įmonėmis bei startuoliais, atlieka itin svarbų vaidmenį siekiant užtikrinti ES ekonomikos tarptautinimą.

ES taip pat yra **didžiausia pasaulyje pagalbos prekybai teikėja**¹³. COVID-19 pandemija sustiprino poreikį visiškai įgyvendinti 2017 m. bendrą ES pagalbos prekybai strategiją. Iš tikrųjų ES strategiškai naudinga remti didesnę besivystančių šalių, kurių nemaža dalis yra geografiškai arti Europos, integraciją į pasaulio ekonomiką.

ES yra svarbiausia 74 pasaulio šalių prekybos partnerė. Ji yra svarbiausia Azijos, Afrikos šalių, JAV, Vakarų Balanų ir ES kaimyninių šalių prekybos partnerė.

ES turi visapusiškai išnaudoti savo **pranašumą, kurį lemia jos atvirumas ir jos bendros rinkos patrauklumas**. ES yra atvira ir aktyvi tarptautiniu lygmeniu, todėl ji yra patikima tarptautinio bendradarbiavimo, daugiašališkumo ir taisyklėmis grindžiamos tvarkos – šie aspektai yra itin svarbūs siekiant užtikrinti ES interesus – šalininkė. ES bendradarbiauja su partneriais, kad būtų paisoma visuotinių vertybių, visų pirma – puoselėjamos ir saugomos žmogaus teisės. Be kita ko, siekiama užtikrinti pagrindinius darbo standartus ir socialinę apsaugą laikantis Europos socialinių

teisių ramsčio, lyčių lygybę¹⁴, kovą su klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimu.

Kovoti su klimato kaita ir spręsti kitus aplinkos uždavinius galima tik laikantis atvirumo, aktyviai dalyvaujant pasauliniuose procesuose ir bendradarbiaujant. ES kovos su klimato kaita nelaimės veikdama viena. Tam, kad būtų pasiektas tikslas, svarbu gerinti mūsų partnerių supratimą, jog perėjimas prie žaliosios ekonomikos nėra tik vidutinės trukmės laikotarpio būtinybė, bet dabar tai jau yra išmintinga ekonomikos politika. ES turi išnaudoti savo atvirumą ir į procesą įtraukti savo partnerius, visų pirma didžiausius teršėjus, kad jie savo ruožtu prisidėtų prie klimato kaitos švelninimo. Dar vienas pasaulinio masto uždavinys, kuriam spręsti reikia pasaulinių pastangų, yra biologinės įvairovės išsaugojimas.

Atvirumas ir bendradarbiavimas yra strateginis sprendimas, kuris taip pat padeda užtikrinti gerai suvokiamus Europos Sąjungos interesus. Atvirumu užtikrinamas klestėjimas, konkurencingumas ir dinamika. Taip pat atvira ekonomika turi būti derinama su ryžtingais veiksmais, kad būtų švelninama klimato kaita ir prie jos prisitaikoma, apsaugota aplinka ir užtikrinama tvirta socialinė ir darbo politika, taip reaguojant į ES piliečių lūkesčius. Tik taip galėsime sąžiningai skleisti atvirumo teikiamą naudą ir bus sudarytos sąlygos prisitaikyti prie pasaulio ekonomikos pertvarkos taip, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

2.3. Vertės grandinių atsparumo ir tvarumo didinimas

ES ekonomikos ir jos tiekimo grandinių atsparumo ir tvarumo didinimas yra pagrindinis ramstis siekiant Europos Sąjungos atviro strateginio savarankiškumo¹⁵. COVID-19 pandemija

¹³ Pagalba prekybai siekiama padėti besivystančioms šalims pasinaudoti prekyba kaip skurdo mažinimo priemone. Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. Darnaus vystymosi tikslų (DVT) 8.a uždavinyje minima pagalba prekybai, visų pirma skirta mažiausiai išsivysčiusioms šalims. DVT 17 apima, *inter alia*, pastangas didinti besivystančių šalių, ypač mažiausiai išsivysčiusių šalių, eksportą.

¹⁴ Žr. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategiją ir Trečiąjį lyčių lygybės veiksmų planą.

– tai viso pasaulio ekonomikos atsparumo išbandymas. Krizė pirmiausia parodė, kad didžioji dauguma tiekimo grandinių yra itin atsparios. Jei sąlygos tinkamos, bendrovės gali padidinti gamybą ir platinimą pasauliniu mastu, ypač jei gali naudotis atviromis tiekimo grandinėmis, kuriose galioja stabilios, nuspėjamos ir skaidrios prekybos taisyklės¹⁶. Vyriausybėms tenka ypatinga atsakomybė ne tik už tokios aplinkos kūrimą, bet ir už tai, kad būtų remiamas sąžiningas ir teisingas prekių, kurių paklausa yra didesnė už pasiūlą, paskirstymas. Šiuo atžvilgiu labai svarbus šalių tarpusavio, taip pat vyriausybių ir privačiojo sektoriaus tarpusavio pasitikėjimas. Todėl ES tvirtai rėmė pasaulines pastangas Didžiajame dvidešimtuose, PPO ir dvišaliuose santykiuose stebėti svarbiausias tiekimo grandines, kad jos išliktų atviros ir nenutrūkę, taip pat užtikrinti sąžiningą ir lygiateisę prieigą prie svarbiausių prekių. Šios pastangos ypač svarbios atsižvelgiant į vakcinų nuo COVID-19 platinimą, kai gamyba tam tikrose šalyse turi patenkinti viso pasaulio paklausą. ES ketina stiprinti bendradarbiavimą su kitomis šalimis ir privačiuoju sektoriumi, kad būtų plečiama gamyba ir remiamos vienodos galimybės gauti vakcinų. Ji užtikrins, kad visos trumpalaikės priemonės, kuriomis siekiama gauti vakcinų, nesutrikdytų tiekimo pažeidžiamoms šalims ir būtų įgyvendinamos tikslingai, nešališkai ir skaidriai. Atsparus ir tvarus transportas yra itin svarbus sudarant sąlygas tarptautinei prekybai ir apsaugant ES tiekimo grandines. Plėtojant ES junglumą galima padidinti ES prekybos atsparumą ir išlaikyti ES kaip pasaulinį junglumo centrą, kaip pripažįstama darnaus ir išmanaus judumo strategijoje.

- *Beprecedentiškai išaugus paklausai, pvz. kaip buvo veido kaukių atveju, siekiant išplėsti alternatyvių tiekimo šaltinių spektrą itin svarbus buvo prekybos atvirumas.*
- *Labai svarbus ir skaidrumas, nes jis veiksmingai padėjo didinti maisto tiekimo grandinių atsparumą, kai Žemės ūkio rinkos informacinė sistema (AMIS) veikusiai pasitarnavo išsklaidant nuogąstavimus dėl apsirūpinimo maistu saugumo. Pasirengimas krizėms bus ypač svarbus žemės ūkio sektoriuje.*
- *Nereikėtų nuvertinti prekybos ribojimo priemonių, dėl kurių besivystančios šalys atskiriamos nuo pasaulinių vertės grandinių, rizikos.*

Atsižvelgiant į COVID-19 krizės mastą ir jos poveikį visiems ekonominio ir socialinio gyvenimo aspektams, įskaitant gamybą ir judumą, kai kuriuose sektoriuose ir dėl kai kurių produktų sutrikimai buvo neišvengiami. Tam tikrų su sveikata susijusių itin svarbių produktų eksponentinis paklausos didėjimas ir tiekimo sutrikimai, kuriuos lėmė izoliavimo arba ribojamųjų priemonių taikymas, atskleidė tam tikras sveikatos sektoriaus pažeidžiamas vietas. Jas reikia išsamiai išanalizuoti ir veiksmingai spręsti ateityje. Galima užtikrinti pasirengimą krizėms, įvairinti gamybą ir tiekimo grandines, užtikrinant strateginį atsargų kaupimą, taip pat skatinant gamybą ir investicijas, be kita ko, ir kaimyninėse bei Afrikos šalyse.

Vertinant rizikos veiksnius ir gamybą „pačiu laiku“ derinant su atitinkamomis apsaugos priemonėmis labai svarbus privataus sektoriaus vaidmuo. Tai esminis veiksnys siekiant užtikrinti atsparumą susidūrus su tiekimo sutrikimais arba paklausos sukrėtimais, ypač tada, kai bendrovės yra priklausomos nuo vienintelio tiekėjo.

¹⁵ Pirmoji Komisijos parengta strateginio prognozavimo ataskaita, kurioje pažymėta, kad atsparumas yra naujas visų ES politikos krypčių kelrodis įgyvendinant į pertvarką orientuotą šios kadencijos Komisijos darbotvarkę ir tragiškos koronaviruso pandemijos pasekmė.

¹⁶EBPO atlikta analizė patvirtino, kad pasaulinės tiekimo grandinės ne tik didina ekonominį efektyvumą – atsparios tiekimo grandinės yra itin svarbios krizės laikotarpiu, kad atlaikytų sukrėtimus, suteiktų galimybių prisitaikyti ir paspartintų atsivimą. Plg. „Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model“, 2020 m. birželio mėn.

Politikos formuotojai taip pat turi geriau suprasti pažeidžiamas vietas, dalytis informacija ir skatinti bendradarbiavimą. Komisijos **nustatytais strateginės priklausomybės ryšiais**, visų pirma jautriausiose pramonės ekosistemose, pavyzdžiui, sveikatos sistemoje, bus galima patikimai remtis apibrėžiant reikiamas politines priemones ir bendradarbiaujant su pramone. Tai padės, be kita ko, įgyvendinti naują vaistų strategiją¹⁷ ir parengti atnaujintą pramonės politikos strategiją.

Prekybos politika – sukuriant **stabilią, taisyklėmis grindžiamą prekybos sistemą, atveriant naujas rinkas tiekimo šaltiniams įvairinti ir kuriant bendradarbiavimo sistemas, kad būtų galima sąžiningai ir teisingai gauti ypatingos svarbos prekių** – gali padėti užtikrinti atsparumą. Atsižvelgdama į tai, ES kartu su partneriais PPO plėtoja prekybos ir sveikatos iniciatyvą.

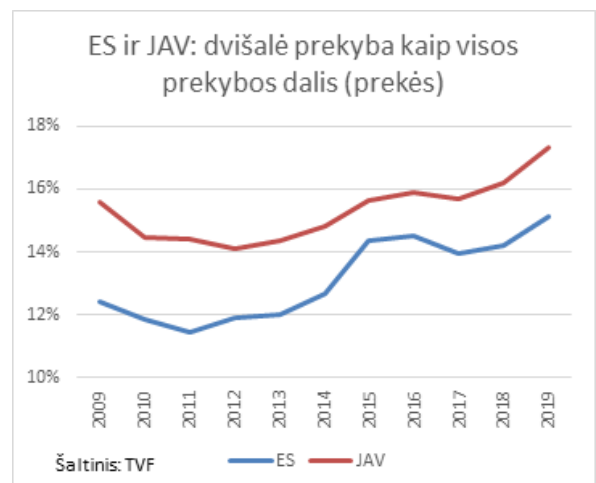
Tiekimo grandinių atsparumo didinimas atitinka ES tikslą užtikrinti didesnę tiekimo grandinių tvarumą, visų pirma skatinant laikytis tvarumo standartų visose pasaulio vertės grandinėse. Iš esmės paaiškėjo, kad tvaresnės tiekimo grandinės taip pat yra atsparesnės¹⁸. Prekybos politika, skatindama atsakingą verslo elgesį ir didesnę skaidrumą bei atsekamumą tiekimo grandinėse, taip pat gali padėti siekti šio tikslo. Šiuo atžvilgiu svarbūs etapai bus būsimi teisės aktai dėl tvaraus žmonių valdymo ir miškų naikinimo.

2.4. Prekybos politika, padedanti užtikrinti ES geopolitinius interesus

Remiant daugiašališkumą¹⁹ ir taisyklėmis grindžiamą tarptautinę tvarką bus svarbu glaudžiai bendradarbiauti su partneriais. Šiuo metu esama tarptautinės ekonomikos valdysenos sistema yra apsunkinta. Jei padėtis nepasikeis, bus daromas poveikis ekonominiams ryšiams ir prekybai, taip pat saugumui ir stabilumui, kuriuos laikome savaime suprantamais. Dėl šių priežasčių veiksmingomis taisyklėmis grindžiamo daugiašališkumo rėmimas yra esminis geopolitinis ES interesus. Todėl PPO pertvarka turi būti vertinama platesniame ES prioritetų – užtikrinti, kad veikiančios pasaulinės institucijos remtų pasaulio ekonomikos atsigavimą, deramų darbo vietų kūrimą, darnų vystymąsi ir perėjimą prie žaliosios ekonomikos – kontekste. ES turėtų dėti daugiau pastangų ieškodama sąjungininkų, remiančių veiksmingas daugiašales institucijas. Todėl bus intensyvinamas dialogas su JAV, Otavos grupe, Afrikos šalimis, Indija ir Kinija.

ES turės veikti **naujoje daugiapolėje pasaulinėje tvarkoje, kurioje didėja įtampa tarp pagrindinių jos dalyvių**. ES turėtų skatinti laikytis požiūrio mažinti įtampą ir ieškoti sprendimų, grindžiamų modernizuotomis taisyklėmis grindžiama sistema. Taip pat ES reikia apsirūpinti priemonėmis, kurių tam tikrais atvejais reikia norint veikti nepalankesnėje tarptautinėje aplinkoje.

Transatlantiniai santykiai yra didžiausio masto ir ekonominiu požiūriu reikšmingiausi partnerystės santykiai pasaulyje. Juose visapusiškai vadovaujamosi bendrais interesais ir vertybėmis²⁰.

¹⁷ „ES vaistų strategija“, COM(2020) 761 final.

¹⁸ Žr. susijusį EBPO straipsnį apie COVID-19 ir atsakingą verslo elgesį <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-responsible-business-conduct-02150b06/>

¹⁹ Taip pat plg. Bendrą komunikatą dėl didesnio Europos įnašo į taisyklėmis grindžiamą daugiašališkumą.

²⁰ Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai „Nauja ES ir JAV pasaulinių pokyčių darbotvarkė“, JOIN(2020) 22 final.

Nauja JAV administracija yra proga bendradarbiauti siekiant pertvarkyti PPO, be kita ko, sustiprinant jos gebėjimus kovoti su konkurencijos iškraipymu ir prisidėti prie darnaus vystymosi. Tai taip pat reiškia naujas glaudaus bendradarbiavimo galimybes vykdant žaliąją ir skaitmeninę mūsų ekonomikos pertvarką. Todėl ES teiks pirmenybę savo partnerystės su JAV stiprinimui.

ES prekybos ir investicijų santykiai su Kinija yra svarbūs, tačiau sudėtingi²¹. ES politika grindžiama tiek aktyviu dalyvavimu dvišaliu ir daugiašaliu lygmenimis, tiek tuo pat metu kuriamomis ir įgyvendinamomis savarankiškoms priemonėms, kurios būtinos ES pagrindiniams interesams ir vertybėms apsaugoti, ir ji visiškai atitinka Sąjungos tarptautinius įsipareigojimus. Sąžiningų ir taisyklėmis grindžiamų ekonominių santykių su Kinija kūrimas laikomas prioritetu. ES dedant pastangas vėl subalansuoti dvišalius prekybos santykius svarbiausia bus užtikrinti, kad Kinija prisiimtų daugiau įsipareigojimų tarptautinės prekybos srityje, ir kartu spręsti problemas, kylančias dėl jos valstybės kapitalizmu grindžiamos ekonomikos sistemos neigiamo šalutinio poveikio. Šiomis pastangomis neseniai pasiektas politinis susitarimas derybose dėl visapusiško susitarimo dėl investicijų. Tam, kad susitarimas būtų patvirtintas, bus reikalingas aiškus įsipareigojimas veiksmingai įgyvendinti susitarimą patekimo į rinką, įsipareigojimų užtikrinti vienodas sąlygas ir darnaus vystymosi aspektais.

Kalbant apie platesnę strateginę perspektyvą, bus svarbu, kad ES stiprintų santykius su **kitomis Europos ir kaimyninėmis šalimis** ir glaudžiau bendradarbiautų su **Afrikos žemynu ir Afrikos valstybėmis**. Abu žemynus sieja daug kultūrinių, ekonominių ir politinių ryšių. Siekiant užtikrinti stabilumą ir gerovę ES labai svarbu užtikrinti gerovę ir stabilumą Afrikoje, todėl reikia skatinti glaudesnę abiejų žemynų ekonominę integraciją, kartu su Afrika skatinant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Tam, kad ES įgyvendintų savo plačius geopolitinius užmojus pasaulyje, jai reikės plėsti savo santykių įvairovę ir kurti aljansus su bendraminčiais partneriais, **be kita ko, pasinaudojant savo plačiu prekybos susitarimų tinklu**. Šis tinklas, įskaitant kiekvieną galiojantį ir būsimą susitarimą, kuriais užmezgami santykiai su partneriais, yra itin svarbus. ES laisvosios prekybos susitarimai (LPS) yra **glaudesnio bendradarbiavimo, grindžiamo mūsų vertybėmis ir interesais, priemonės**. Jie yra patekimo į svarbias rinkas ir bendradarbiavimo su svarbiomis šalimis visame pasaulyje, visų pirma Azijos ir Ramiojo vandenyno regione, Lotynų Amerikoje ir Karibuose, pagrindas.

3. VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO PREKYBOS POLITIKOS KRYPTIS

3.1. Trys pagrindiniai vidutinės trukmės laikotarpio prekybos politikos tikslai

ES prekybos politika turi būti sutelkta į tris pagrindinius tikslus:

Pirma, įgyvendinant žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslus remti ES ekonomikos atsigavimą ir esminę jos pertvarką.

Siekiant atgaivinti ekonomiką ES prekybos politika turėtų toliau atlikti savo esminį vaidmenį – padėti prekiauti prekėmis ir paslaugomis taip, kad būtų kuriamos galimybės ir ekonominė gerovė. Pirmiausia turėtų būti siekiama naudoti piliečiams, darbuotojams ir įmonėms. Taip pat ES prekybos politika turėtų padėti pertvarkyti ES ekonomiką atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Ji neabejotinai turėtų prisidėti prie visų Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, įskaitant užmojų iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Be to, ilgalaikis ES konkurencingumas, klestėjimas ir vaidmuo pasaulyje priklausys nuo jos gebėjimo vykdyti

²¹ Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai „ES ir Kinija. Strateginė perspektyva“, JOIN(2019) 5 *final*.

skaitmeninę pertvarką ir ja pasinaudoti. Todėl daugiašalėje ir dvišalėje prekybos politikoje žalioji ir skaitmeninė pertvarka turėtų būti svarbiausias prioritetas. Tam, kad ES galėtų išlaikyti ir padidinti savo įtaką rengiant šiuo atžvilgiu būtinas taisykles, ji turi laikytis strategiškesnio požiūrio į tarptautinį bendradarbiavimą reguliavimo srityje. Tam reikia didesnės prekybos politikos ir ES vidaus politikos integracijos.

Antra, rengti pasaulines taisykles siekiant užtikrinti tvaresnę ir sąžiningesnę globalizaciją.

Pasaulinės prekybos taisyklės turi būti nedelsiant atnaujintos, kad atitiktų šiandieninę ekonominę aplinką ir iššūkius, kurie kyla pasaulio bendruomenei. Tvaresnės ir sąžiningesnės globalizacijos tikslas turėtų būti prekybos politikos varomoji jėga ir taip būtų patenkinti europiečių ir kitų pasaulio gyventojų lūkesčiai. ES prekybos politikoje reikėtų išnaudoti visas turimas priemones, kad būtų remiamas socialinis sąžiningumas ir aplinkos tvarumas.

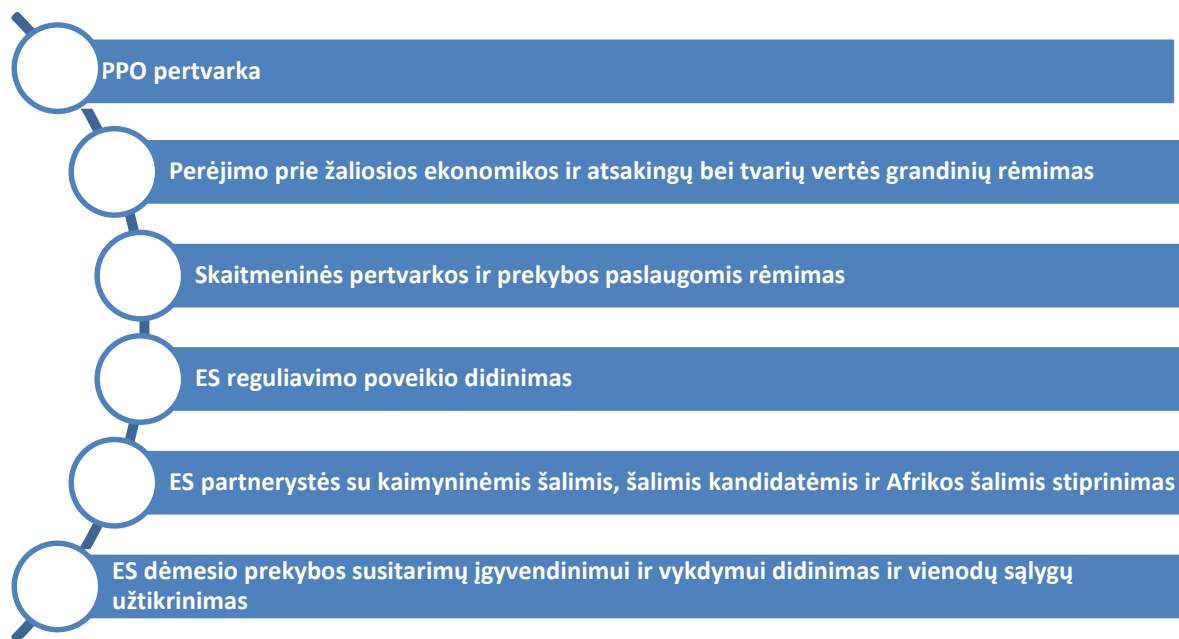
Siekdama šio tikslo ES pirmiausia turėtų imtis lyderės vaidmens pertvarkant Pasaulio prekybos organizaciją ir didinant prekybos valdymo daugiašalės sistemos veiksmingumą. Stabilumo didinimas ir taisyklėmis grindžiama prekyba bus pagrindinis ES veiksmų ramstis, nes tik tokiomis sąlygomis prekyba gali klestėti, o tarptautinis bendradarbiavimas gali vystytis siekiant tvarios pasaulio ateities. Taip pat reikia užtikrinti, kad taisyklės atitiktų dabartines ekonomines sąlygas ir būtų tinkamos konkurencijos iškraipymo problemoms spręsti ir vienodoms sąlygoms užtikrinti.

Trečia, gerinti ES gebėjimą ginti savo interesus ir užtikrinti savo teises, taip pat, kai reikia, savarankiškai.

Derybos dėl prekybos susitarimų – svarbi priemonė siekiant sukurti ekonomines galimybes ir skatinti tvarumą; šių susitarimų įgyvendinimas ir juose nustatytų teisių bei pareigų vykdymas bus kur kas reikšmingesnis. Tai reiškia, kad, be kita ko, reikės užtikrinti, kad ES turėtų reikiamas priemones, kad apsaugotų darbuotojus ir įmones nuo nesąžiningų veiksmų. Tai taip pat reiškia, kad reikės labiau stengtis, kad būtų veiksmingai užtikrintas į ES prekybos susitarimus įtrauktų darniam vystymuisi skirtų skyrių nuostatų įgyvendinimas ir vykdymas. Vykdam ES prekybos politiką stiprinamas šioje srityje sudarytų susitarimų įgyvendinimas ir vykdymas, todėl sudaromos sąlygos įmonėms vystytis, augti ir diegti inovacijas; taip pat užtikrinamas aukštos kokybės darbo vietų kūrimas Europoje ir už jos ribų. Daugiašališkumo rėmimas ir bendradarbiavimu grindžiamas požiūris netrukdo ES būti pasirengusiai imtis ryžtingų veiksmų ginant savo interesus ir teises. Prireikus ES, laikydamosi prisiimtų tarptautinių įsipareigojimų, turėtų pasirūpinti turimų priemonių stiprinimu, kad užkirstų kelią nesąžiningai prekybos praktikai ar kitiems priešiškiems veiksams.

3.2. Šešios svarbios sritys siekiant įgyvendinti vidutinės trukmės laikotarpio ES tikslus

Siekdama įgyvendinti tris pirmiau nurodytus tikslus Komisija sutelks dėmesį į **šešias sritis**. Toliau atitinkamuose punktuose išdėstyti tam tikri pagrindiniai veiksmai kiekvienoje šių sričių, kuriuos reikia įgyvendinti per šią Komisijos kadenciją.

3.2.1. PPO pertvarka

Nuo tada, kai 1995 m. PPO buvo įkurta, ji buvo labai naudinga savo nariams. Ji užtikrino stabilią ir nuspėjamą prekybos aplinką, kurioje buvo sudarytos sąlygos labai didelei pasaulio prekybos plėtrai ir nustatyta prekybos ginčų sprendimo tvarka priimant sprendimus. Vis dėlto dabar ji išgyvena krizę, nes neužtikrina, kad būtų susiderėta dėl sprendimų, kuriais būtų sprendžiamos pasaulio prekybos problemos. Jos gebėjimas spręsti prekybos ginčus yra neveiksmingas, o jos priežiūros sistema turi būti patobulinta, kad būtų užtikrintas skaidrumas ar užtikrinta prekybos kliūčių prevencija.

Komisija siekia, **kad būtų pertvarkytos visos PPO funkcijos.**

PPO taisyklės ir praktika turi būti atnaujintos ir patobulintos, kad atitiktų šiandienines prekybos sąlygas. Tai turėtų būti daroma siekiant bendro jos narių sutarto tikslo – ekonominio atsigavimo ir augimo, aplinkos ir socialinio tvarumo. Siekiant kovoti su konkurencijos iškreipymais ir sukurti sutartą skaitmeninės ir tvarios prekybos sistemą itin svarbu modernizuoti taisykles ir pagerinti PPO veikimą, be kita ko, pasitelkiant daugiašalius susitarimus.

Taisyklėmis grindžiamos sistemos patikimumas iš esmės grindžiamas nepriklausoma ir visuotinai priimtina prekybos ginčų sprendimo sistema, todėl labai svarbu atkurti ginčų sprendimo sistemą.

I priede „PPO pertvarka – Tvarios ir veiksmingos daugiašalės prekybos sistemos kūrimas“ išdėstyta ES nuomonė dėl PPO pertvarkos prioritetų.

Komisija taip pat sieks, kad daugiašalė pertvarka būtų atlikta kitoje srityje, pavyzdžiui, susijusioje su daugiašalio investicinių ginčų teismo įsteigimu Jungtinių Tautų Tarptautinės prekybos teisės komisijoje.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

1. **sieks, kad būtų patvirtintas pirmas PPO pakeitimų rinkinys**, kuriame dėmesys sutelktas į PPO indėlio siekiant darnaus vystymosi didinimą, ir inicijuos derybas dėl

griežtesnių taisyklių dėl konkurencijos iškraipymo, kurį lemia valstybės veiksmai, prevencijos. Ji visų pirma sieks stiprinti **transatlantinį bendradarbiavimą** PPO pertvarkos klausimu;

2. dėš pastangas, kad būtų **atkurta visapusiškai veikianti PPO ginčų sprendimo sistema**, kurioje būtų pertvarkytas apeliacinis komitetas.

3.2.2. *Perėjimo prie žaliosios ekonomikos ir atsakingų bei tvarių vertės grandinių rėmimas*

Kaip nurodyta Europos žaliojo kurso komunikate, kova **su klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimu yra svarbiausias ES prioritetas**. To turi būti siekiama visomis ES politikos priemonėmis, tačiau pažanga priklausys nuo to, kiek pasauliniai partneriai, didieji teršėjai, yra pasirengę siekti platesnio užmojo tikslų. Prekybos politika atliks svarbų pagalbinį vaidmenį.

Per artimiausią dešimtmetį Komisija yra pasiryžusi užtikrinti, kad prekybos priemonėmis būtų padedama ir skatinama įgyvendinti visuotinį perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, įskaitant investicijų į švarią energiją spartinimą, ir jomis taip pat būtų skatinamos žiedinės, atsakingos ir tvarios vertės grandinės. Tai reiškia, kad, be kita ko, reikės skatinti įmones atsakingai elgtis ir laikytis reikalavimų aplinkosaugos, žmogaus teisių ir darbo srityse. Kartu tai reiškia, kad reikia sudaryti sąlygas ir galimybes tvariams gaminiams ir paslaugoms.

Siekiant įgyvendinti šią viziją bus reikalingi įvairaus lygmens veiksmai – **daugiašaliai, dvišaliai ir savarankiški veiksmai**.

Siekiant padėti pereiti prie žaliosios neutralaus poveikio klimatui, aplinką tausojančios ir atsparios ekonomikos turės būti sukurta **geresnė daugiašalė sistema**. Siekdama užtikrinti, kad PPO būtų siekiama aukštų aplinkosaugos tikslų, ES bendradarbiaus su bendramintėmis šalimis. Ji, be kita ko, imsis iniciatyvų ir veiksmų, įskaitant prekybos ir klimato iniciatyvą, kuriais skatinama atsižvelgti į klimato ir tvarumo aspektus vykdant įvairias PPO funkcijas. Šios iniciatyvos, be kita ko, apims tam tikrų prekių ir paslaugų liberalizavimą, skaidrumą ir ekologišką pagalbą prekybai. Jos taip pat turėtų apimti laipsnišką iškastinio kuro subsidijavimo taisyklių kūrimą. Taip pat bus skatinamos diskusijos PPO dėl to, kaip prekyba gali padėti užtikrinti deramą darbą ir socialinį sąžiningumą.

Platus ES **dvišalių prekybos susitarimų tinklas** palengvina prekybą ekologiškų technologijų, prekių, paslaugų ir investicijų srityse. Tvarumo aspektas įtraukiamas ne tik į plataus užmojo prekybos ir darnaus vystymosi skyrius, jis ir toliau bus atspindėtas daugelyje kitų ES prekybos ir investicijų susitarimų aspektų. Prekybos susitarimai padeda skatinti taikyti netaišius ir veiksmingesnius gamybos būdus ir technologijas ir suteikia galimybę ekologiškoms prekėms ir paslaugoms patekti į rinką. Jie padeda užtikrinti mūsų atsinaujinančiosios energijos pramonei galimybę patekti į trečiųjų šalių rinkas ir užtikrinti neiškraipytą prekybą žaliavomis ir energetikos prekėmis, kurių reikia norint užtikrinti reikiamą tiekimą, kad būtų remiamas perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Be to, prekybos susitarimai yra svarbi bendradarbiavimo su mūsų partneriais klimato kaitos, biologinės įvairovės, žiedinės ekonomikos, taršos, švarios energijos technologijų, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir efektyvų energijos vartojimą, taip pat perėjimo prie tvarių maisto sistemų srityse platforma. Į būsimus prekybos susitarimus Komisija pasiūlys įtraukti skyrių dėl tvarių maisto sistemų. ES pasiūlys, kad būsimuose prekybos ir investicijų susitarimuose Paryžiaus susitarimo laikymasis būtų laikomas esminiu elementu. Be to, su Didžiojo dvidešimtuko šalimis sudarant prekybos ir investicijų susitarimus turėtų būti vadovaujama bendru tikslu kuo greičiau neutralizuoti poveikį klimatui ir laikomasi Tarpvvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC) rekomendacijų. Šis

tikslas taip pat turėtų būti aiškiai matomas pagal Paryžiaus susitarimą teikiamuose nacionaliniu lygmeniu nustatytuose įpareigojančiuose veiksmuose (NDC). Be to, ES prekybos ir investicijų susitarimuose teiks pirmenybę veiksmingam Biologinės įvairovės konvencijos įgyvendinimui.

ES prekybos ir investicijų susitarimai bei bendroji lengvatų sistema (BLS) taip pat atliko svarbų vaidmenį **skatinant pagarbą pagrindinėms žmogaus ir darbo teisėms**, išdėstytoms JT pagrindinėse Tarptautinės daro organizacijos (TDO) konvencijose. Ypatingas prioritetas bus teikiamas šių įsipareigojimų vykdymui, įskaitant kovą su vaikų darbu kaip vieną iš Komisijos platesnio masto veiksmų, kuriais siekiama užtikrinti visišką vaikų darbo netoleravimą. Vienas iš pagrindinių būsimos bendrosios lengvatų sistemos (BLS) peržiūros tikslų bus toliau didinti prekybos galimybes besivystančioms šalims, kad remiantis tarptautinėmis vertybėmis ir principais, pavyzdžiui, darbo ir žmogaus teisių, būtų mažinamas skurdas ir kuriamos darbo vietos.

Įgyvendindama kiekvieną iš galiojančių ir būsimų susitarimų skyrių Komisija toliau didins šių susitarimų tvarumą. Taip bus griežčiau **vykdomi prekybos ir darnaus vystymosi įsipareigojimai** reaguojant į skundus, pateiktus už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingam vyriausiajam pareigūnui (CTEO). 2021 m. atliekant 15 punktų plano dėl veiksmingo prekybos ir darnaus vystymosi skyrių (DVS) įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo ankstyvąją peržiūrą bus apsvarstyti papildomi veiksmai. Peržiūra apims visus svarbius DVS įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo aspektus, įskaitant įsipareigojimų apimtį, stebėsenos mechanizmus, sankcijų už reikalavimų nesilaikymą galimybę, nuostatą dėl esminių elementų, taip pat institucinę struktūrą ir reikiamus išteklius.

Be to, **autonominės priemonės** padeda siekti tikslo užtikrinti, kad prekyba būtų tvari, atsakinga ir derėtų su bendrais mūsų tikslais ir vertybėmis. Tinkamas pavyzdys – pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas (CBAM). Siekdama, kad anglies dioksido nutekėjimas netrukdytų veiksmingai įgyvendinti jos pačios klimato politikos priemonių, Komisija rengia pasiūlymą dėl CBAM. Dar vienas pavyzdys – Komisijos ketinimas pateikti pasiūlymą dėl teisės aktų, kuriais siekiama spręsti miškų naikinimo ir alinimo problemą. Siekiant užtikrinti, kad tiekimo grandinės būtų tvarios ir atsakingos, svarbus bus Komisijos pasiūlymas dėl tvaraus įmonių valdymo, įskaitant privalomą išsamų patikrinimą dėl aplinkosaugos reikalavimų, žmogaus ir darbo teisių. Atsižvelgiant į poveikio vertinimą, jis apims veiksmingas priemones ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, kuriais siekiama užtikrinti, kad ES bendrovių vertės grandinėse nebūtų vietos priverčiamajam darbui.

Nauja visuotinė sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus sistema taip pat bus svarbi siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma žmogaus teisių. Ją sukūrusi ES įgijo sistemą, suteikiančią galimybę atsakomybėn traukti pavienius asmenis, subjektus ir įstaigas, įskaitant valstybinius ir nevalstybinius subjektus, atsakingus dėl šiurkščių žmogaus teisių pažeidimų visame pasaulyje, dalyvavusius tokiuose pažeidimuose arba su jais susijusius²².

Importuojamos prekės turi atitikti atitinkamus ES teisės aktus ir standartus. Iš pirmiau pateiktų pavyzdžių matyti, kad tam tikromis PPO taisyklėse apibrėžtomis aplinkybėmis ES gali pagrįstai reikalauti, kad importuojami gaminiai atitiktų tam tikrus gamybos reikalavimus. Pasaulinės prekybos taisyklėmis siekiama nustatyti nuspėjamą ir nediskriminacinę prekybos sistemą, kartu užtikrinant kiekvienos šalies teisę nustatyti reglamentavimą atsižvelgiant į jos

²² ES sankcijos yra labai svarbi priemonė, naudojama bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) tikslams skatinti, kurią pasitelkusi ES gali imtis veiksmų, be kita ko, siekdama užkirsti kelią konfliktams ar reaguoti į kylančias ar esamas krizes (Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos ekonomikos ir finansų sistemos atvirumo, tvirtumo ir atsparumo didinimas, COM(2021) 32 *final*).

visuomenės pageidavimus. Gamybos reikalavimų taikymas importui pagrįstas būtinybe apsaugoti pasaulio aplinką arba atsižvelgti į etines problemas. Visais atvejais, kai ES planuoja taikyti tokias priemones importuojamiems gaminiams, jos bus taikomos laikantis visų PPO taisyklių, visų pirma nediskriminavimo ir proporcingumo principo, kad būtų išvengta nebūtino prekybos trikdymo.

Komisija imsis iniciatyvos rengti tvaraus augimo standartus ir sukurs tarptautinius standartus, atitinkančius Europos žaliąjį kursą, ir bendradarbiaus su savo partneriais, kad būtų parengtos ir įgyvendintos panašaus masto užmojų taisyklės.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

3. imsis iniciatyvų ir veiksmų, kuriais **skatinama atsižvelgti į klimato ir tvarumo aspektus PPO**;
4. sieks, kad **Didžiojo dvidešimtuko partneriai priimtų išipareigojimus dėl poveikio klimatui neutralumo, sustiprins bendradarbiavimą dėl kitų žaliajo kurso aspektų, kaip antai biologinės įvairovės, tvarios maisto politikos, taršos ir žiedinės ekonomikos**, ir pasiūlys Paryžiaus susitarimo laikymąsi padaryti esminiu visų būsimų susitarimų elementu;
5. **2021 m. vykdydama 15 punktų veiksmų plano ankstyvąją peržiūrą** užtikrins, kad būtų geriau veiksmingai įgyvendinami ir vykdomi prekybos susitarimų darniam vystymuisi skirti skyriai. Peržiūros rezultatai bus panaudoti vykstančiose ir būsimose derybose;
6. teikdama pasiūlymą dėl privalomo išsamaus patikrinimo, įskaitant veiksmingas priemones ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, kuriais siekiama užtikrinti, kad priverčiamasis darbas nerastų vietos ES bendrovių vertės grandinėse, **skatins tvarias ir atsakingas vertės grandines**. Kol bus pradėtos taikyti privalomosios nuostatos, Komisija pateiks gaires, siekdama padėti ES įmonėms jau dabar imtis atitinkamų priemonių, suderintų su tarptautinėmis išsamaus patikrinimo gairėmis ir principais.

3.2.3. Skaitmeninės pertvarkos ir prekybos paslaugomis rėmimas

ES prekybos politika turi padėti sukurti aplinką, kurioje ES paslaugų teikėjai galėtų diegti inovacijas ir augti. Pirmiausia **reikia atnaujinti bendrą tarptautinių taisyklių sistemą**.

Skaitmeninėje srityje vyks didelė pasaulinė konkurencija, pakeisianti pasaulinius ekonominius santykius. ES skaitmeninė transformacija bus sėkminga tik tuo atveju, jei ji savo skaitmeninę darbotvarkę rengs laikydamasi atviro požiūrio, visapusiškai atsižvelgdama į pasaulinę aplinką, kurioje vis daugiau aršios konkurencijos ir kuri kartais kelia grėsmę vertybėmis grindžiamam ES požiūriui į skaitmeninimą. Prekybos politika bus labai svarbi siekiant ES tikslų, susijusių su skaitmenine pertvarka. Europos įmonės naudojami skaitmeninėmis paslaugomis ir tokio naudojimosi mastas tik didės. Duomenys yra itin svarbūs daugelio įmonių veikloje ir tai yra esminė ES tiekimo grandinių sudėtinė dalis. Skaitmeninės technologijos didina

ES yra didžiausia pasaulio prekiautoja paslaugomis*. Prekyba paslaugomis sudaro 25 proc. ES BVP, o paslaugų eksporto vertė viršija 900 mlrd. EUR per metus. Ji taip pat tiesiogiai arba netiesiogiai prisideda prie 21 mln. darbo vietų išlaikymo ES. 60 proc. visų ES tiesioginių užsienio investicijų į kitas pasaulio šalis sudaro investicijos į paslaugas, taip pat tokios investicijos sudaro beveik 90 proc. tiesioginių užsienio investicijų ES.

* <https://data.oecd.org/trade/trade-in-services.htm>.

efektyvumą, kuris yra būtinas norint išlikti konkurencingam²³, tačiau kartu keičia tradicinius pramonės sektorius, kuriuose Europos įmonės turės išlaikyti ir sustiprinti savo konkurencinę padėtį. Be to, skaitmeninė transformacija ir naujų technologijų atsiradimas Europai svarbus saugumo ir vertybių požiūriu, todėl reikalingas kruopščiai suderintas vidaus ir išorės politikos požiūris. Naujų **skaitmeninių technologijų, įskaitant dirbtinį intelektą**, poveikio klausimą reikia spręsti pasauliniu mastu taikant **platesnio užmojo pasaulinius standartus ir taisykles**.

Europos skaitmeninės darbotvarkės rėmimas yra vienas iš ES prekybos politikos prioritetų. Tikslas – užtikrinti pirmaujančią ES poziciją skaitmeninėje prekyboje ir technologijų srityje, visų pirma skatinant inovacijas. ES turėtų ir toliau rodyti pavyzdį skaitmeninių standartų ir reguliavimo metodų srityje, visų pirma dėl duomenų apsaugos, nes šioje srityje ES bendrasis duomenų apsaugos reglamentas dažnai laikomas įkvėpimo šaltiniu²⁴. Tam, kad šis tikslas būtų pasiektas, **PPO turi nustatyti skaitmeninės prekybos taisykles, o jas kuriant pagrindinis vaidmuo turi tekti ES.** Kai tik bus dėl jų susitarta, ES turėtų toliau remti daugiašales PPO derybas, kuriomis siekiama liberalizuoti prekybą paslaugomis ne tik elektroninės prekybos srityje.

ES taip pat turės stiprinti dvišalį bendradarbiavimą ir ieškoti **patvaresnių bendradarbiavimo su bendraminčiais partneriais su prekyba susijusiais skaitmeniniais klausimais sistemų.** Ji sieks stiprinti dialogus reguliavimo klausimais su bendraminčiais partneriais.

Su **duomenimis** susijęs klausimas bus labai svarbus ES ateičiai. Atsižvelgdama į tarpvalstybinį duomenų perdavimą ir draudimą taikyti duomenų vietos reikalavimus Komisija laikysis **lanksčios, tačiau ryžtingos pozicijos, grindžiamos Europos vertybėmis ir interesais.** Komisija sieks užtikrinti, kad Europos įmonės, visapusiškai laikydamosi ES duomenų apsaugos taisyklių ir kitų viešosios politikos tikslų, įskaitant visuomenės saugumą ir viešąją tvarką, galėtų pasinaudoti tarptautiniu laisvu duomenų judėjimu. Visų pirma ES toliau šalins nepagrįstas kliūtis duomenų srautams, kartu išlaikydama savo reguliavimo savarankiškumą duomenų apsaugos ir privatumo srityje.²⁵ Siekdama geriau įvertinti tarpvalstybinių duomenų srautų mastą ir vertę Komisija sukurs Europos analitinę duomenų srautų vertinimo sistemą.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

7. sieks, kad greitai būtų sudarytas **plačių užmojų ir išsamus PPO susitarimas dėl skaitmeninės prekybos**, įskaitant taisykles dėl duomenų srautų, visapusiškai atitinkančias ES duomenų apsaugos taisykles, ir nuostatas dėl vartotojų pasitikėjimo didinimo, kuriomis užtikrinamas aukštas vartotojų apsaugos lygis;
8. išnagrinės galimybę **glaudžiau bendradarbiauti reguliavimo srityje** su bendraminčiais partneriais dėl skaitmeninės prekybos atžvilgiu svarbių klausimų.

²³ Prieiga prie duomenų ir naujos priemonės, pavyzdžiui, gaminių pasai, taip pat gali suteikti papildomos vertės gaminiams ir informacijos, kuri svarbi siekiant sukurti daugiau vertės žiedinėje grandinėje, tačiau pernelyg dažnai tokie duomenys vertės grandinėse neperduodami.

²⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos (Skaitmeninių paslaugų aktas), kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB, COM(2020) 825 *final*, Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl konkurencingų ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų (Skaitmeninių rinkų aktas), COM(2020) 842 *final*, ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (BDAR)).

²⁵ Kaip nurodyta su JK sudaryto prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo Skaitmeninės prekybos antraštinėje dalyje.

3.2.4. ES reguliavimo poveikio didinimas

Galimybė daryti poveikį rengiant pasaulinės reikšmės teisės aktus ir standartus yra **svarbus konkurencinis pranašumas**.

Šioje srityje ES pirmauja ne vieną dešimtmetį. Ji vadovavo darbams tarptautinėse standartus nustatančiose organizacijose, pavyzdžiui, Tarptautinėje standartizacijos organizacijoje (ISO), ir atskirų sektorių tarptautiniuose forumuose. Šios pastangos padėjo Europos bendrovėms patekti į pasaulines rinkas, jomis buvo panaikintos prekybos kliūtys ir prisidėta prie reguliavimo konvergencijos. Toks požiūris ir ES rinkos dydis leido jai daryti didelę įtaką tarptautinės standartizacijos srityje, o kartais net lėmė, kad jos taikomi aukšti standartai, reguliavimas ir politikos tikslai būtų savanoriškai taikomi pasaulinėse tiekimo grandinėse. Dėl didelio ES reguliavimo poveikio pasaulyje Europos eksportuotojai, įskaitant MVĮ, įgijo didelį konkurencinį pranašumą.

Santykinė ES svarba mažėja dėl atsirandančių naujų reguliavimo subjektų ir sparčios technologinės plėtros, kuri dažnai vyksta ne ES.

Jeigu ES nori turėti daugiau įtakos šioje srityje, ji turi **laikytis strategiškesnio požiūrio į tarptautinį bendradarbiavimą reguliavimo**, visų pirma susijusio su žaliaja ir skaitmenine pertvarka, **srityje**. Nustatydama naujas taisykles ES turi laikytis aktyvesnės pozicijos, kad turėtų geresnes galimybes skatinti visame pasaulyje taikyti ES reguliavimo metodus. To siekiant bus reikalinga geresnė sąsaja tarp vidaus ir išorės politikos priemonių, kad anksti būtų nustatytos strateginės sritys, į kurias turėtų būti nukreiptas tarptautinis bendradarbiavimas reguliavimo srityje. Taip pat bus reikalingas dialogas ir bendradarbiavimas su ES standartus nustatančiomis institucijomis, kad būtų nustatyti su tarptautiniais standartais susiję strateginiai prioritetai. Komisija, atlikdama svarbių taisyklių poveikio vertinimą, geriau išanalizuos savo reguliavimo politikos išorės aspektus ir nustatys svarbiausius bendradarbiavimo reguliavimo srityje partnerius. Prekybos politika turėtų prisidėti prie reguliavimo subjektų vykdomo bendradarbiavimo ir šiuo tikslu reikėtų visapusiškai pasinaudoti prekybos susitarimų teikiamomis galimybėmis. Prekybos politika, tarptautiniai partnerystės ryšiai ir vystomasis bendradarbiavimas, įskaitant ir pagalbos prekybai priemonių taikymą, taip pat turėtų būti svarbūs skatinant besivystančiose šalyse partnerėse laikytis tarptautinių standartų ir padedant užtikrinti atitiktį naujiems reguliavimo reikalavimams. ES taip pat stiprins savo dialogus reguliavimo klausimais su bendramintėmis šalimis Azijos ir Ramiojo vandenyno regione bei Lotynų Amerikoje.

Siekiant užtikrinti, kad naujos taisyklės atitiktų demokratinės, atviros ir įtraukios visuomenės vertybes, labai svarbus bus bendradarbiavimas su JAV.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

9. **plėtos dialogą reguliavimo klausimais su bendraminčiais partneriais** ES konkurencingumo požiūriu strateginėse srityse. Todėl reikės greitai nustatyti bendradarbiavimo reguliavimo srityje prioritetines sritis ir glaudžiai bendradarbiauti su ES ir tarptautinėmis standartizavimo organizacijomis;
10. plėtos glaudesnius **transatlantinės partnerystės ryšius** mūsų ekonomikos **žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos** srityje, be kita ko, pasitelkiant ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybą.

3.2.5. ES partnerystės su kaimyninėmis šalimis, šalimis kandidatėmis ir Afrikos šalimis stiprinimas

Svarbiausi yra mūsų santykiai su tais, kurie yra geografiškai arčiausiai mūsų. Politiniu ir ekonominiu požiūriu ES yra suinteresuota kaimyninių ES šalių ir Afrikos šalių stabilumu ir klestėjimu. ES dės visas pastangas, kad padėtų partneriams atsigauti po COVID-19 pandemijos ir pasiekti darnų vystymąsi. Tankus ES išplėtotas prekybos susitarimų su šiomis šalimis tinklas sudaro sąlygas glaudesnei ekonominei integracijai ir suteikia galimybę sukurti integruotus gamybos ir paslaugų tinklus. Tai būtų daroma įgyvendinant platesnio masto strategiją, kuria siekiama skatinti tvarias investicijas ir, naudojantis įvairiomis vertės grandinėmis, gerinti mūsų ekonomikos atsparumą, taip pat skatinti prekybos tvariais gaminiais plėtojimą, be kita ko, siekiant remti klimato ir energetikos transformaciją. Tai taip pat padės šalinti pagrindines neteisėtos migracijos priežastis, nes tai dalis platesnio masto prekybos politikos indėlio į visapusiškas partnerystes, laikantis naujojo migracijos ir prieglobsčio pakto²⁶.

ES stiprins savo glaudžios ekonominės partnerystės ryšius Europos ekonominėje erdvėje. ES yra pasirengusi glaudžiai bendradarbiauti su Jungtine Karalyste, kad būtų išnaudotos visos prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo galimybės. ES taip pat yra pasirengusi modernizuoti prekybos ir ekonominius santykius su Šveicarija ir Turkija, jeigu tam bus sudarytos tinkamos sąlygos.

Ypač svarbu bus remti stipresnę ekonominę integraciją su **Vakarų Balkanais** ir **Rytų partnerystės šalimis**²⁷. Kalbant apie **Vakarų Balkanus**, patobulinta plėtros metodika bei ekonomikos ir investicijų planas²⁸ yra spartesnio ES rinkos integravimo prieš stojimą sistema, kartu užtikrinanti vienodas sąlygas. Ši didesnė ekonominė integracija grindžiama pačių Vakarų Balkanų įsipareigojimais sukurti bendrą regioninę rinką, grindžiamą ES taisyklėmis ir standartais. ES remia Rytų partnerystės, visų pirma išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVLPE) partnerių (Ukrainos, Gruzijos ir Moldovos) pastangas labiau derintis prie ES reguliavimo modelio, taip pat ir skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos srityje. Šių partnerių pastangas integruoti ES taisykles galima papildyti glaudžiu dialogu dėl jų rengimo ir įgyvendinimo tvarkos, įskaitant dalyvavimą ekspertų grupėse ir glaudesnę bendradarbiavimą su ES standartizacijos organizacijomis. Taip pat reikėtų apsvarstyti papildomus prekybos lengvinimo veiksmus, įskaitant susitarimų dėl atitikties vertinimo taikymą.

Siekiant užtikrinti ilgalaikį stabilumą strateginiu požiūriu bus būtina pagerinti ES santykius ir ekonominę integraciją su **pietinėmis kaimyninėmis šalimis**²⁹. ES yra geografiškai arti pietų Viduržemio jūros regiono šalių, su jomis turi kultūrinių ir kalbinių sąsajų, o tai palengvina strateginę ekonominę ir prekybinę integraciją. Prekybos politika gali būti svarbi strateginės priklausomybės ryšių tarp ES ir pietinių kaimyninių šalių skatinimo bei abipusiškai naudingų iniciatyvų, visų pirma susijusių su strateginėmis vertės grandinėmis, plėtojimo priemonė. Nuo pirmojo šio amžiaus dešimtmečio pradžios ES, įgyvendindama bendresnius asociacijos susitarimus, sudarė laisvosios prekybos susitarimus su aštuoniomis pietų Viduržemio jūros regiono šalimis. Keletą metų vyksta derybos su Maroku ir Tunisu dėl išsamios ir visapusiškos

²⁶ „Naujasis migracijos ir prieglobsčio paktas“, COM(2020) 609 *final*.

²⁷ „Atsparumo stiprinimas. Visiems naudinga Rytų partnerystė“, JOIN(2020) 7 *final*.

²⁸ „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“, COM(2020) 641 *final*.

²⁹ „Atnaujinta partnerystė su pietinėmis kaimyninėmis šalimis. Nauja Viduržemio jūros regiono darbotvarkė“, JOIN(2021) 2 *final*.

laisvosios prekybos erdvės (IVLPE). Siekdama modernizuoti santykius prekybos ir investicijų srityse, geriau juos pritaikyti prie šiandieninių iššūkių ES yra pasirengusi aptarti galimybes su abiem partnerėmis.

ES kur kas aktyviau **bendradarbiaus su Afrikos šalimis partnerėmis**, kad būtų išnaudotas jų ekonominis potencialas, skatinamas ekonomikos įvairinimas ir integracinis augimas. Tai dar labiau sustiprins tvarios prekybos ir investicijų ryšius tiek tarp abiejų žemynų, tiek ir pačioje Afrikoje³⁰. Tai atitinka ilgalaikę perspektyvą sudaryti tarpkontinentinį prekybos susitarimą, grindžiamą sėkmingu Afrikos žemyninės laisvosios prekybos erdvės (AfCFTA) veikimu. Ji visų pirma yra grindžiama Afrikos regioninėmis ekonominėmis bendruomenėmis ir ekonominės partnerystės susitarimais su ES. Tokie glaudesni santykiai su Afrikos šalimis turėtų būti skatinami visais lygmenimis, be kita ko, palaikant politinį dialogą su Afrikos Sąjunga ir jos nariais, išplečiant ir stiprinant ekonominės partnerystės susitarimus ir užmezgant dvišalius santykius su atskiromis šalimis, siekiant skatinti tvarias investicijas į žemės ūkį, pagamintas prekes ir paslaugas. Komisija taip pat pradės svarstyti galimybę palengvinti integraciją žemyne taikant suderintas kilmės taisykles, taikomas jų prekybai su ES.

Komisija pasiūlys **naują tvarių investicijų iniciatyvą Afrikos ir pietinėms kaimyninėms šalims** partnerėms arba regionams, kurie tuo suinteresuoti. Tai galėtų būti padaryta sudarant atskirus investicijų susitarimus arba modernizuojant galiojančius prekybos susitarimus. Siekiant užtikrinti, kad šių susitarimų poveikis būtų kuo didesnis, o įgyvendinimas lengvesnis, jie bus rengiami kartu su ES vystomojo bendradarbiavimo priemonėmis, kad būtų remiamos investicijos, ir, kai įmanoma, taikant metodą „Europos komanda“ (angl. „Team Europe“), kad būtų užtikrinta sąsaja su ES valstybėmis narėmis, privačiuoju sektoriumi, pilietine visuomene ir visais susijusiais subjektais. Žinomiausia iš šių iniciatyvų yra Išorės investicijų planas (IIP), 2017 m. pradėtas įgyvendinti Užsachario Afrikos ir ES kaimyninių šalių atžvilgiu. Ji taip pat apima „Europos darnaus vystymosi fondą +“ (EDVF+), pradėtą visuotinai taikyti pagal naują 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (DFP). Trys IIP ramsčiai padės remti tvarias investicijas Afrikoje ir kaimyninėse šalyse, kartu skatinant reformas, kuriomis siekiama gerinti verslo ir investicinę aplinką. Tai bus daroma siekiant tarpregioninės integracijos ir glaudesnių ES ir Afrikos prekybos santykių, kaip nurodyta AfCFTA.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

11. stiprins prekybinius ir ekonominius santykius su kitomis Europos šalimis, įskaitant **Vakarų Balkanus ir šalis, su ES sudariusias IVLPE susitarimus**, visų pirma sutelkiant dėmesį į glaudesnį bendradarbiavimą reguliavimo srityje, siekiant paremti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Ji modernizuos savo santykius prekybos ir investicijų srityje su tomis **pietinėmis kaimyninėmis šalimis**, kurios suinteresuotos skatinti glaudesnę integraciją su Europos Sąjunga;
12. stiprins bendradarbiavimą su **Afrikos šalimis** tokiais veiksmais:
 - a) stiprins **politinį dialogą** ir bendradarbiavimą su Afrikos Sąjunga ir jos nariais bei sklandų AfCFTA įgyvendinimą, įskaitant bendradarbiavimą su privačiuoju sektoriumi ir skatinimą taikyti bendrus standartus Afrikoje, siekiant didinti regioninę ir žemyninę integraciją;
 - b) **stiprins ir išplės galiojančius prekybos susitarimus su Afrikos regioninėmis**

³⁰Kaip pažymėta 2020 m. kovo mėn. bendrame komunikate dėl ES ir Afrikos strategijos „Visapusiškos Afrikos strategijos kūrimas“, JOIN(2020) 4 *final*.

ekonominėmis bendruomenėmis ir didins jų tvarumą;

c) papildomai išnagrinės galimybes **stiprinti skirtingų prekybos susitarimų su Afrikos šalimis ryšius ir sinergiją**, pavyzdžiui, užtikrinant labiau suderintas kilmės taisykles prekybos su ES srityje;

d) sieks sudaryti **tvarių investicijų susitarimus** su Afrika ir pietinėmis kaimyninėmis šalimis.

3.2.6. ES dėmesio prekybos susitarimų įgyvendinimui ir vykdymui didinimas ir vienodų sąlygų užtikrinimas

Atsižvelgdama į tai, kad pastaraisiais metais buvo sudaryta daug naujų susitarimų, Komisija dės pastangas, kad būtų **išnaudota ES prekybos susitarimų nauda** ir **ryžtingai užtikrintas** patekimo į rinką ir darnaus vystymosi įsipareigojimų **vykdymas**. Europos suinteresuotieji subjektai turi žinoti ES prekybos susitarimų teikiamas galimybes ir būti užtikrinti, kad gali gauti ES suderėtą naudą. ES užbaigė arba tęsia derybas dėl prekybos susitarimų Azijos ir Ramiojo vandenyno regione bei Lotynų Amerikoje, atveriančių dideles ekonomines galimybes. Todėl svarbu sudaryti sąlygas ratifikuoti susitarimus su MERCOSUR ir Meksika ir užbaigti vykstančias derybas, visų pirma su Čile, Australija ir Naująja Zelandija, kurios vyksta sėkmingai. Su MERCOSUR šalimis vyksta dialogas siekiant stiprinti bendradarbiavimą susitarimo darnaus vystymosi aspekto srityje, sprendžiant Paryžiaus susitarimo įgyvendinimo ir visų pirma miškų naikinimo klausimus.

Tai bus esminis veiksnys ES siekiant atviro strateginio savarankiškumo ir lengvesnio patekimo į rinkas, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Tai taip pat padės kovoti su protekcionistinėmis tendencijomis ir iškraipymais, darančiais neigiamą poveikį ES eksportui. Šios veiklos srities svarba patvirtinta 2020 m. liepos mėn. paskyrus **už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingą vyriausiąjį pareigūną**.

Vadinasi bus siekiama:

- **visapusiškai išnaudoti galimybes, atsiradusias įgyvendinant prekybos susitarimus.** ES pasinaudos visomis jos sudarytuose prekybos susitarimuose esančiomis integruotojo lankstumo priemonėmis, kad jie atitiktų savo paskirtį ir padėtų spręsti naujus uždavinius, susijusius su žaliaja ir skaitmenine pertvarka. Taip pat ES toliau naudos savo teikiamą pagalbą prekybai, kad padėtų besivystančioms šalims įgyvendinti prekybos susitarimus ir laikytis taisyklių ir standartų, ypač darnaus vystymosi srityje;
- **padėti ES suinteresuotiesiems subjektams išnaudoti visas ES susitarimų teikiamas galimybes.** Komisija remsis sėkminga **Access2Markets portalo** patirtimi, diegs jame papildomas funkcijas ir susies jį su kitais svarbiais informacijos kanalais³¹, visų pirma skirtais MVĮ. Komisija taip pat toliau teiks pagalbą ES žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų sektoriui, kurį daugiausia sudaro MVĮ, visų pirma siekdama skatinti jų produktų tvarumą ir kokybę, kad jos taptų ES maisto tvarumo sistemos lyderėmis;
- **vykdyti ES prekybos susitarimų tinkamo įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo stebėseną**, o skundus, susijusius su patekimo į rinką kliūtimis ir įsipareigojimų prekybos bei darnaus vystymosi srityje pažeidimais, nagrinėti taikant vieno langelio principą.

³¹ Visų pirma galima išnagrinėti galimybes dėl sąsajų su kitais informacijos šaltiniais, įskaitant Europos įmonių tinklą (EIT), ES ir Japonijos pramonės bendradarbiavimo centrą, ES MVĮ centrą Kinijoje, Europos verslo organizacijų pasaulinį tinklą, Europos prekybos skatinimo organizacijas ir MVĮ skirtas INT srities pagalbos tarnybas.

Siekdama stebėti, kaip ES prekybos partneriai įgyvendina susitarimus, ir užtikrinti nuoseklumą, Komisija bendradarbiaus su ES valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu ir suinteresuotaisiais subjektais; ji pasiūlys konkretų teisės aktą, kuris būtinas siekiant užtikrinti, *inter alia*, su prekyba susijusių ES ir Jungtinės Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo nuostatų vykdymą;

- įsipareigojimų nevykdymo atvejus nagrinėti **PPO arba taikant dvišalę ginčų sprendimo sistemą**, kai nepasiteisina kitos priemonės. **Atnaujintu vykdymo užtikrinimo reglamentu**³² stiprinamos ES galimybės imtis veiksmų tais atvejais, kai ginčų sprendimas PPO arba pagal dvišalius susitarimus yra blokuojamas;

Naujos elektroninės pagalbinės priemonės, skirtos ES įmonėms, ypač MVĮ:

- *atsižvelgiant į ES vieno langelio aplinką, skirtą muitinėms, ir ES rinkos priežiūros informacinę ryšių sistemą (ICSMS) ieškoti veiksmingesnių prekybos lengvinimo ir atitikties reguliavimo normoms skaitmeninių sistemų bei, atsižvelgiant į šias aplinkybes, įvertinti galimybę suskaitmeninti informaciją apie gaminių atitiktį, įskaitant gaminių atitikties sertifikatus, ir įtvirtinti šį sprendimą ES teisės aktuose;*
- *sukurti naują priegios prie viešųjų pirkimų rinkos priemonę (angl. „Access to Procurement (A2P)“), kad ES ekonominės veiklos vykdytojai galėtų išsiaiškinti, ar jie turi teisės aktais nustatytą galimybę dalyvauti pirkimo konkursuose trečiojoje šalyse, ir, jeigu taip, kokiomis sąlygomis;*
- *išplėsti Access2Markets (A2M) elektroninį portalą, kad būtų išplėsta ir pateikta ES paslaugų eksportuotojams ir investuotojams skirta informacija, ir apsvarstyti kitus platformos atnaujinimus;*
- *patobulinti kilmės taisyklių įsivertinimo priemonę (ROSA), siekiant padėti bendrovėms visų pirma Europos MVĮ, teisingai taikyti kilmės taisykles vykdant eksportą į trečiąsias šalis.*

- Komisija ir toliau tvirtai naudosis **prekybos apsaugos priemonėmis**, kad Europos pramonė nesusidurtų su nesąžininga prekyba. Tai taip pat apima trečiųjų šalių naujų subsidijavimo formų, pavyzdžiui, investicijų finansavimo srityje, sekimą ir tinkamą reagavimą į jas kompensacinių muitų priemonėmis;

- **saugumo srityje** pagal TUI tikrinimo **reglamentą** Komisija pakartotinai ragina visas valstybes nares sukurti ir taikyti visapusišką TUI tikrinimo mechanizmą, siekiant išnagrinėti atvejus, kai tam tikros įmonės, infrastruktūros ar technologijos įsigijimas arba kontrolė keltų grėsmę saugumui arba viešajai tvarkai ES³³. Komisija toliau taikys bendradarbiavimo su valstybių narių valdžios institucijomis mechanizmą, kad rizikingos tiesioginės užsienio investicijos nekeltų grėsmės saugumui ir viešajai tvarkai, ir apsvarstys galimybę stiprinti TUI tikrinimo reglamentu nustatytą bendradarbiavimo mechanizmą;

- Komisija bendradarbiaus su valstybių narių valdžios institucijomis, kad būtų užtikrintas veiksmingas modernizuoto **Eksperto kontrolės reglamento**³⁴ dėl padidintos rizikos dvejojo naudojimo prekių ir technologijų įgyvendinimas, siekiant remti saugias vertės grandines, skatinti tarptautinį

saugumą, apsaugoti žmogaus teises ir užtikrinti vienodas sąlygas ES eksportuotojams.

Vis dėlto ES reikia **sukurti savo priemonės naujiems sunkumams spręsti** ir apsaugoti Europos bendroves ir piliečius nuo nesąžiningos prekybos praktikos tiek ES viduje, tiek už jos ribų.

- Komisija pasiūlys naują prekybos politikos srities teisės aktą siekdama ES apsaugoti nuo galimų trečiųjų šalių **prievartos veiksmų**.

³² <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2204>

³³ 2020 m. kovo 25 d. Komunikatas dėl tiesioginių užsienio investicijų ir laisvo kapitalo judėjimo iš trečiųjų šalių ir Europos strateginio turto apsaugos, C(2020) 1981 final.

³⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_20_2045

- Komisija pasiūlys naują teisės aktą siekdama spręsti **iškraipymų, kuriuos lemia užsienio subsidijos ES vidaus rinkoje**, problemą.
- Siekdama pagerinti ES veiklos vykdytojų abipusę prieigą prie viešųjų pirkimų Komisija sieks pažangos **dėl tarptautinių viešųjų pirkimų priemonės ir ragina Tarybą skubiai užbaigti savo darbą**.
- Galiausiai, siekdama ES įmonėms užtikrinti vienodesnes sąlygas trečiųjų šalių rinkose, kuriose jos vis dažniau turi konkuruoti su finansine parama, kurią užsienio konkurentai gauna iš savo vyriausybių, Komisija išnagrinės **galimybes dėl ES eksporto kreditų strategijos**. Tai bus ES eksporto kreditų priemonė ir geresnis ES finansinių priemonių koordinavimas. Laikantis žaliojo kurso tikslo laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui, ja taip pat bus skatinami klimatui nekenkiančių technologijų projektai ir siūloma nedelsiant nutraukti paramą anglimi kūrenamų elektrinių sektoriui, taip pat neskatinti jokių tolesnių investicijų į iškastiniu kuru grindžiamus energetikos infrastruktūros projektus trečiosiose šalyse, nebent jie visiškai atitiktų plataus užmojo, aiškiai apibrėžtas poveikio klimatui neutralumo gaires, grindžiamas ilgalaikiais Paryžiaus susitarimo tikslais ir geriausiais turimais moksliniais duomenimis.

Komisija toliau sieks **ES prekybos susitarimuose suderinti preferencines kilmės taisykles**, atsižvelgiant į ES suinteresuotųjų subjektų, visų pirma MVĮ, interesus.

Tam, kad pavieniai asmenys ir bendrovės galėtų pasinaudoti ES prekybos susitarimų teikiamomis galimybėmis, būtų sistemingiau kovojama su esamomis kliūtimis ir užkertamas kelias naujoms kliūtims, reikalingos bendros visų ES institucijų, valstybių narių, taip pat pilietinės visuomenės ir kitų suinteresuotųjų subjektų pastangos. Šiems veiksams Komisija vadovaus, be kita ko, pasitelkdama ES delegacijas ir trečiosiose šalyse valstybių narių bei verslo asociacijų turimus tinklus.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

13. sieks **sustiprinti ES partnerystės ryšius su pagrindiniais augančiais regionais** – Azijos ir Ramiojo vandenyno bei Lotynų Amerikos – sudarydama sąlygas užbaigti derybas ir ratifikuoti dar neratifikuotus dvišalius susitarimus;
14. visapusiškai išnaudos **už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingo vyriausiojo pareigūno (CTEO) vaidmenį**, kad bendrovėms, ypač MVĮ ir ūkininkams, užtikrintų kuo didesnę derybų rezultatų naudą ir pašalintų kliūtis, kurios neleidžia išnaudoti visų susitarimų galimybių, įskaitant darnaus vystymosi;
15. dar labiau stiprins **ES priemones, skirtas naujoms problemoms spręsti** ir apsaugoti Europos bendrovės ir piliečius nuo nesąžiningos prekybos praktikos, be kita ko, parengdama kovos su prievartos veiksmais priemonę; Be to, Komisija išnagrinės **ES eksporto kreditų strategijos galimybes**;
16. sukurs **naujas elektronines pagalbines priemones**, skirtas ES įmonėms, ypač MVĮ.

4. PAGALBA VYKDANT KONSTRUKTYVIĄ DISKUSIJĄ DĖL PREKYBOS POLITIKOS

Komunikate „Prekyba visiems“³⁵ Komisija daug ryžtingiau įsipareigojo užtikrinti skaidrią ir įtraukią prekybos politiką. Komisija toliau eis šia kryptimi, kuri teigiamai vertinama

³⁵ „Prekyba visiems. Atsakingesnės prekybos ir investicijų politikos kūrimas“, COM(2015) 497 final.

atsiliepimuose, gautuose rengiant Prekybos politikos peržiūrą³⁶. Naujausios 2019 m. paskelbtos „Eurobarometro“ apklausos rodo, kad žmonės palankiai vertina pastarųjų metų pastangas. Šeši iš dešimties apklaustųjų teigia, kad pasitiki ES, kuri savo prekybos politiką vykdo atvirai ir skaidriai.

Atsižvelgdama į tai, koks svarbus yra **dialogas su suinteresuotaisiais subjektais**, ir siekdama paskatinti konkrečius bendradarbiavimo veiksmus dėl pagrindinių klausimų Komisija aktyviau bendraus su pilietine bendruomene ir socialiniais partneriais vykdydama 2020 m. pradėtą dialogo su pilietine visuomene peržiūros tyrimą. Ypatingas dėmesys bus skiriamas įgyvendinimui ir vykdymo užtikrinimui, visų pirma siekiant, kad visapusiškai būtų tenkinami ES interesai, kiek tai susiję su laukiama prekybos susitarimų nauda. PPO pertvarkai dėmesys bus skiriamas aktyviau keičiantis informacija šiais klausimais.

Siekdama užtikrinti tinkamą prekybos politikos vystymo pagrindą Komisija taip pat dės daugiau pastangų **analizės ir duomenų rinkimo srityje** ir ragins suinteresuotuosius subjektus teikti analitinius duomenis. Komisija atliks ES susitarimų poveikio pagrindiniams aplinkosaugos aspektams, įskaitant klimatą, *ex post* vertinimą. Komisija taip pat dės pastangas siekdama geriau suprasti įvairių prekybos politikos sričių poveikį lyčių lygybės aspektams ir pasinaudoti šiomis žiniomis imantis veiksmų, kad prekybos politikoje³⁷, įskaitant pagalbą prekybai, būtų geriau atsižvelgta į lyčių aspektą. Taip pat toliau bus analizuojamas prekybos politikos poveikis užimtumui ir įvairiems socialinio vystymosi aspektams.

5. IŠVADA

ES prekybos politika turi būti pritaikyta ir atspindėti mūsų laikų iššūkius ir mūsų žmonių lūkesčius. Privalome užtikrinti, kad ji būtų naudinga siekiant užtikrinti ES interesus, padėtų įgyvendinti jos tikslus ir apsaugotų jos poziciją pasaulyje šiandien ir ateityje. Todėl itin svarbu ES prekybos politiką vykdyti nauja kryptimi, kad ja būtų siekiama prisidėti prie labai svarbios ES ekonomikos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, kurti tvaresnę ir sąžiningesnę globalizaciją, grindžiamą modernizuotomis taisyklėmis ir ryžtingesniais vykdymo užtikrinimo veiksmais. Galiausiai tik tokiomis priemonėmis galime atsakingai ir tvariai kurti galimybes, kurių tikisi ES piliečiai, darbuotojai ir įmonės, ir kurių reikia planetai.

³⁶ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=dlvr.it&utm

³⁷ 2017 m. gruodžio mėn. Buenos Airėse vykusioje Pasaulio prekybos organizacijos ministrų konferencijoje priimta Bendra deklaracija dėl prekybos ir ekonominio moterų įgalėjimo.